

Виховний захід на тему: «Права дитини в умовах збройного конфлікту».

Актуальність виховного заходу.

- За останні п'ять тисяч років відбулося близько 14 тисяч воєн, у яких загинуло понад 5 млрд. чоловік.
- За 3400 років можна нарахувати тільки 250 років загального миру – це менш 1 % часу існування людства.
- У XX столітті відбулися дві найбільш руйнівні війни.
- Перша світова війна унесла за собою 10 млн. убитих і 21 млн. чоловік, загинув від голоду і хвороб.
- Другій світовій війні загинуло понад 40 млн. чоловік

Мета заходу - формування у здобувачів освіти поняття про основні права дитини та їх використання під час війни, інформування про діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та основні його повноваження

На сьогодні основним змістом безпеки стає захист людини і суспільства, основною стає проблема соціальної безпеки у широкому розумінні, проблема безпеки особи, окремих груп населення, суспільства загалом. Діти – особливо вразлива категорія населення, вони виступають основними суб'єктами та об'єктами системної дискримінації, яка особливо посилюється в умовах збройних конфліктів. Збройні конфлікти негативно впливають на функціонування сім'ї загалом, та особливо на забезпечення основних потреб дитини, її розвиток та психологічний стан.

Технічний прогрес та поява нових видів зброї та методів ведення бойових дій у минулому столітті докорінно змінили хід сучасних збройних конфліктів. Це призвело не лише до різкого зростання кількості жертв, але й розмило межі між воєнною і цивільною сферами.

Частка жертв серед цивільного населення збільшилася від п'яти відсотків на початку XX століття до 90 відсотків наприкінці. Близько половини жертв — діти.

За даними ЮНІСЕФ, у світі понад мільярд дівчаток і хлопчиків живуть у країнах чи на територіях, що зазнають впливу збройних конфліктів; близько 300 мільйонам цих дітей ще не виповнилося п'яти років.

Основним законом України, який регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів, є Закон України «Про охорону дитинства».

В ньому визначено, що дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні».

Російська війна проти України триває вже восьмий рік. За даними Моніторингової місії ООН з прав людини в Україні, станом на 30 квітня

2021 року, з початку збройного конфлікту на Донбасі загинуло 152 дитини та 146 було поранено. Лише з 2017 року, близько 70 тисяч дітей отримали статус таких, що постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, 90 з них мають такий статус через тілесні травми.

«Під час війни порушуються всі права дитини: право на життя, право бути з сім'єю і громадою, право на здоров'я, право на розвиток особистості, а також право на турботу і захист», – зазначається у звіті ООН 1996 року «Вплив збройного конфлікту на дітей».

Резолюція Ради Безпеки ООН 1261 (1999) визначає шість серйозних порушень проти дітей під час збройних конфліктів. Саме ці порушення є предметом щорічної доповіді Генерального секретаря ООН «Діти та збройний конфлікт» і щорічної доповіді Спеціального представника Генерального секретаря у справах дітей та збройних конфліктів. До них належать:

- 1) вербування і використання дітей;
- 2) убивства та каліцтва дітей;
- 3) зґвалтування та інші форми сексуального насильства проти дітей;
- 4) напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними;
- 5) викрадення дітей;
- 6) відмова в доступі дітей до гуманітарної допомоги.

В умовах війни не можуть порушуватися такі права:

Право на особисту недоторканість

Право на громадянство

Право на укладання шлюбу

Право на рівність та повагу до гідності особи

Право на справедливий суд та захист

Право на життя

Право на житло

Викрадення українських дітей Росією здійснюється у формі примусового переміщення. Так, 19 березня російські окупаційні війська незаконно вивезли на територію Російської Федерації 2389 дітей, які знаходилися в тимчасово окупованих районах Донецької та Луганської областей.

Згаданий Маріуполь разом із Тростянцем, Волновахою, Бучею, Ірпенем стали свідками вчинення російськими військами ще одного серйозного порушення — відмови в доступі до гуманітарної допомоги. Сотні дітей у названих містах (і деяких інших) тривалий час перебували та (або) продовжують перебувати в холодних укриттях, позбавлені доступу до базових речей — води, їжі, теплого одягу, медичної допомоги. Жахливим підтвердженням зазначеного стала смерть від зневоднення шестилітньої дівчинки Тані в Маріуполі 8 березня. І це тільки один приклад із сотень і тисяч інших випадків смертей українських дітей, їх поранень, хвороб та страждань, спровокованих агресією Російської Федерації проти України.

Ці порушення вимагають правового регулювання та захисту з боку як національних, так і міжнародних інституцій.

Захист дітей в умовах збройного конфлікту у міжнародному праві

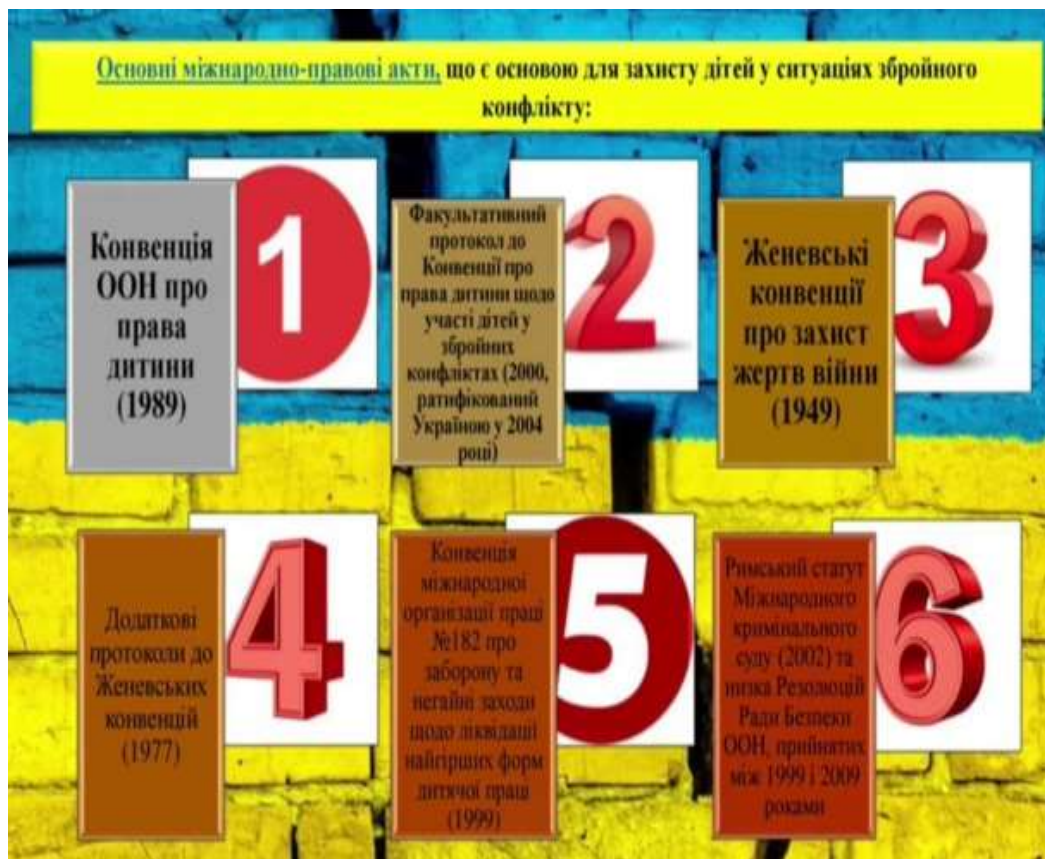
В останні десятиліття захист і добробут дітей під час конфлікту став важливою частиною порядку денного міжнародної спільноти. Таким чином було розроблено низку норм і стандартів, що утворюють нормативно-правову базу для захисту дітей в умовах збройного конфлікту.

Діти, що зростають в умовах воєн, захищені нормами міжнародного гуманітарного права як частина цивільного населення.

Проте, з огляду на вразливість і потреби, пов'язані з дитячим розвитком, діти мають особливий захист. Деякі гарантії, передбачені міжнародно-правовими актами, стали частиною звичаєвого права.

Основні міжнародно-правові акти, що є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту:

- Конвенція ООН про права дитини (1989)
- Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році)
- Женевські конвенції про захист жертв війни (1949)
- Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977)
- Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999)
- Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002) та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, прийнятих між 1999 і 2009 роками.

Міжнародні механізми захисту прав людини – це спеціалізовані міжнародні інструменти, організації та установи, які безпосередньо займаються захистом прав людини.

Система міжнародних угод, протоколів та інших інструментів «м'якого права» продовжує розвиватися та надавати рекомендації щодо того, як розширити захист і дотримання прав дитини під час збройних конфліктів. Однак, ефективне впровадження стандартів, передбачених цими нормативно-правовими актами, досі є значною проблемою в багатьох частинах світу, і, зокрема, в Україні.

Українське законодавство на варті безпеки дітей

Попри існування численних міжнародно-правових норм, що діють в умовах збройного конфлікту, права мільйонів дітей у всьому світі досі порушуються. Держави зобов'язані покласти край цій ситуації. Тому національне законодавство є важливою частиною правової системи, покликаної захистити дітей в зонах конфлікту.

Наразі **Закон України «Про охорону дитинства»** – основний закон України, що регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів.

Згідно з ним, дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні».

Держава зобов'язана вживати всіх необхідних заходів для забезпечення захисту цих дітей, догляду за ними та возз'єднання їх із членами сім'ї (зокрема розшук, звільнення з полону, повернення в Україну дітей, незаконно вивезених за кордон).

Також у 2019 році Україна приєдналася до **Декларації про безпеку шкіл (Safe Schools Declaration)**.

Основна думка цього документу – відповідно організована освітня система може допомогти захистити дітей та молодь від смерті, травм та експлуатації.

Положення Декларації ще не імплементовані в українське законодавство, проте у серпні 2021 року Кабінет Міністрів затвердив план заходів щодо її реалізації. Серед поставлених завдань – забезпечення безперервності навчання, запровадження моніторингу нападів на заклади освіти, їх захист від нападів та відновлення в разі пошкодження.

Зараз для дітей, що зростають в умовах війни, досі не передбачено жодних гарантій, окрім безоплатного гарячого харчування в державних і

комунальних закладах освіти. Дещо краща ситуація з соціальним захистом громадян України, яким на час закінчення (2 вересня 1945 року) Другої світової війни було менше 18 років. Державні гарантії для цих осіб гарантуються законом «Про соціальний захист дітей війни».

Українське законодавство на варті безпеки дітей.

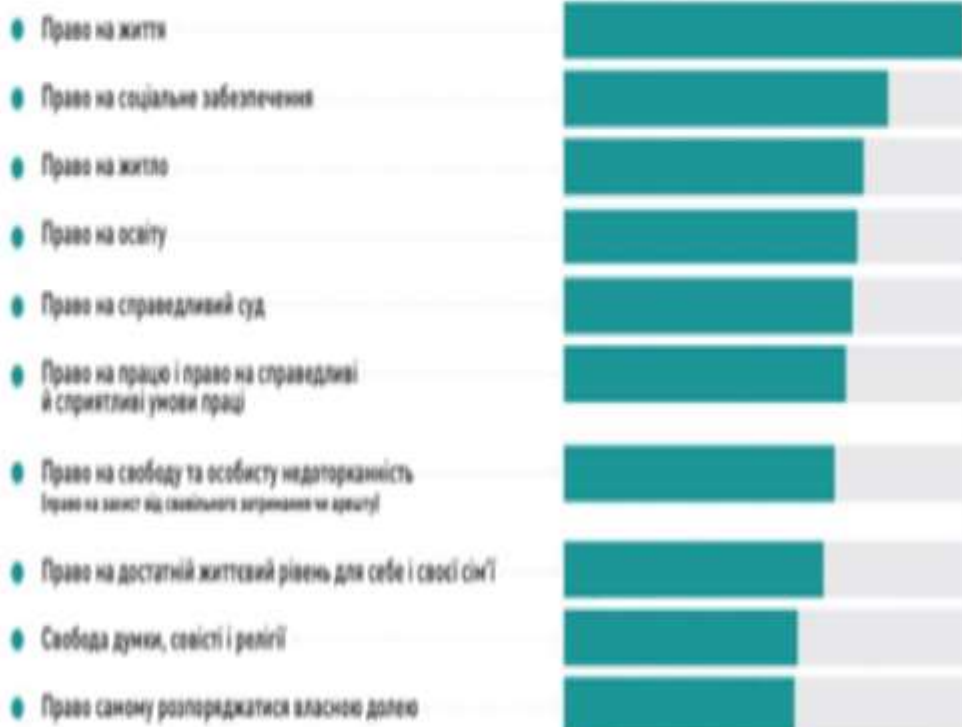
• Попри існування численних міжнародно-правових норм, що діють в умовах збройного конфлікту, права мільйонів дітей у всьому світі досі порушуються. Держави зобов'язані покласти край цій ситуації. Тому національне законодавство є важливою частиною правової системи, покликаної захистити дітей в зонах конфлікту.

• Наразі Закон України «Про охорону дитинства» – основний закон України, що регулює ситуацію з дітьми в умовах збройних конфліктів. Згідно з ним, дитиною, постраждалою внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, вважається «дитина, яка внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту отримала поранення, контузію, каліцтво, зазнала фізичного, сексуального, психологічного насильства, була викрадена або незаконно вивезена за межі України, залучалася до участі у військових формуваннях або незаконно утримувалася, у тому числі в полоні».

• Також у 2019 році Україна прислалася до Декларації про безпеку шкіл (Safe Schools Declaration). Основна думка цього документу – відповідно організована освітня система може допомогти захистити дітей та молодь від смерті, травм та експлуатації. Положення Декларації ще не імплементовані в українське законодавство, проте у серпні 2021 року Кабінет Міністрів затвердив план заходів щодо її реалізації. Серед поставлених завдань – забезпечення безперервності навчання, запровадження моніторингу нападів на заклади освіти, їх захист від нападів та відновлення в разі пошкодження.

ЩО Є НАЙБІЛЬШ ЦІННИМ ДЛЯ УКРАЇНЦІВ

ТОП 10 НАЙВАЖЛИВІШИХ ПРАВ ЛЮДИНИ (%)

Основні міжнародно-правові акти, що є основою для захисту дітей у ситуаціях збройного конфлікту:

Женевські конвенції про захист жертв війни (1949)

Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977)

Конвенція ООН про права дитини (1989)

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році)

Конвенція міжнародної організації праці №182 про заборону та негайні заходи щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці (1999)

Римський статут Міжнародного кримінального суду (2002) та низка Резолюцій Ради Безпеки ООН, прийнятих між 1999 і 2009 роками.

Женевські конвенції про захист жертв війни (1949)

Додаткові протоколи до Женевських конвенцій (1977)

Встановлюють заборони нападів на цивільних осіб, невибіркових нападів, а також використання зброї невибіркової дії. Всі вони були варварськи порушені Росією під час обстрілів Маріуполя, Києва, Харкова, Херсона, Чернігова та інших населених пунктів і спровокували численні жертви серед дітей.

Такі дії кваліфікуються як воєнні злочини та злочини проти людяності і становлять частину державної політики Росії, що полягає в повному ігноруванні та недотриманні фундаментальних правил ведення війни.

Конвенція ООН про права дитини (1989) Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо участі дітей у збройних конфліктах (2000, ратифікований Україною у 2004 році)

Під час збройного конфлікту діти мають право на особливі повагу та захист. Окремі заборони стосуються залучення дітей до участі у збройному

конфлікті. Серед них — заборони вербувати дітей до збройних сил та дозволяти дітям брати участь у бойових діях.

Проте росія грубо порушує усі міжнародно-правові акти. Вбиває та калічить українських дітей, руйнує наші школи та лікарні, відмовляє в доступі до гуманітарної допомоги, примусово переміщує цивільне населення, зокрема дітей, на територію рф.

Військовослужбовці Росії вчиняють на території України як мінімум п'ять видів серйозних порушень міжнародного гуманітарного права:

- вбивства і каліцтва дітей;**
- зґвалтування та інші форми сексуального насильства проти дітей;**
- напади на школи, лікарні та захищених осіб, які пов'язані з ними, викрадення дітей;**
- відмову в доступі до гуманітарної допомоги.**

Ці порушення міжнародного гуманітарного права є воєнними злочинами.

Під час російського вторгнення в Україну у 2022 році тисячі українських дітей були викрадені, депортовані та насильно усиновлені до Російської Федерації. Російські війська примусово переселяли українських дітей без їхньої згоди, брехали їм, що їхні батьки відмовляються від них, використовували їх для пропаганди, створювали літні табори для українських сиріт і «патріотичного виховання», а також русифікували їх, даючи їм російську мову, громадянство та всиновлення.

Російські окупанти станом на 20 квітня 2022 примусово переселили в РФ понад 500 тисяч українців, зокрема 121 тисячу дітей – при цьому українцям видають документи, які забороняють залишати російські регіони протягом двох років. Частина українців переселяють до Сибіру і за полярне коло. Окупанти створили "фільтраційні табори" і депортують українців до Сибіру. Російське мініборони 2 травня 2022 року заявило, що загарбники депортували з України 1,1 млн осіб, включаючи майже 200 тисяч дітей.

17 березня Міжнародний кримінальний суд видав ордери на арешт президента РФ В. Путіна та чиновниці М. Львової-Белової у зв'язку з їх участю у викраденні дітей та відданні наказів по вчиненню даного злочину.

Маріуполь разом із Тростянцем, Волновахою, Бучею, Ірпенем стали свідками вчинення російськими військами ще одного серйозного порушення — відмови в доступі до гуманітарної допомоги. Сотні дітей у названих містах (і деяких інших) тривалий час перебували та (або) продовжують перебувати в холодних укриттях, позбавлені доступу до базових речей — води, їжі, теплого одягу, медичної допомоги.

Жахливим підтвердженням зазначеного стала смерть від зневоднення шестилітньої дівчинки Тані в Маріуполі 8 березня. І це тільки один приклад із сотень і тисяч інших випадків смертей українських дітей, їх поранень, хвороб та страждань, спровокованих агресією Російської Федерації проти України.

Наразі розслідуються вбивства дітей та заподіяння їм шкоди внаслідок обстрілів із застосуванням будь-якої зброї та техніки як безпосередньо, так і шляхом пошкодження будівель, транспорту.

Інформація щодо кількості потерпілих дітей щоранку публікується на офіційному сайті Офісу генерального прокурора, і ця цифра добігає майже 500 дітей, загиблих та поранених. Тобто щодня в Україні від зброї російських військ гине щонайменше чотири дитини, ще семеро дітей отримують поранення, які є небезпечними для їхніх життів та здоров'я і часто призводять до інвалідності. Найбільше дітей постраждало в Київській, Донецькій, Харківській, Чернігівській, Миколаївській, Луганській, Херсонській, Запорізькій, Житомирській, Сумській областях та в місті Києві.

Проте через неможливість огляду місць обстрілу й територій, на яких тривають активні бойові дії і які є тимчасово окупованими, зазначені дані не вважаються остаточними. Реальну кількість потерпілих можна буде встановити лише після завершення воєнних дій, обшуку зруйнованих об'єктів та ідентифікації загиблих цивільних осіб у таких містах як Маріуполь, Буча, Ворзель, Гостомель, Чернігів тощо.

Декілька рекомендацій як мінімізувати наслідки емоційної напруги та посилити своє емоційне благополуччя.

1. Перевіряйте інформацію, що з'являється в ЗМІ та в соціальних мережах. Сьогодні інформаційні провокації є інструментами дестабілізації ситуації в країні, підривання суспільної довіри до державних інституцій та поширення масової тривоги серед українців. Закликаємо вас споживати інформацію виключно з якісних та перевірених джерел, довіряти офіційним державним каналам, а також дотримуватися простих правил особистої інформаційної безпеки.

2. Не ігноруйте сигнали тривоги і вчасно йдіть до сховища. Це ваша безпека і вона для вас повинна бути в пріоритеті.

3. Обмежте вживання стимулюючих напоїв, таких як кава, алкоголь та енергетики.

4. Намагайтесь побільше спати. Ви зможете витримувати більше напруги.

4. Намагайтесь побільше спати. Ви зможете витримувати більше напруги.

ЯК ДИТИНІ ОТРИМАТИ ПРАВОВУ ДОПОМОГУ ?

- звернутися самостійно
- попросити звернутися уповноваженого представника (насамперед батьків чи одного із них, незалежно від того, чи проживає він разом із дитиною)

ПРОБЛЕМА

СИСТЕМА БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ЗАБЕЗПЕЧУЄ

дитина не знає, як правильно діяти, і потребує правової консультації (як дитина має права та яким чином їх захистити чи відновити, як не порушити закон)

дитина може отримати правову консультацію чи роз'яснення як телефоном, так і в найближчому місцевому центрі / бюро правової допомоги

права дитини можуть бути захищені / відновлені лише у судовому порядку (захист права на спадщину, відновлення втрачених документів, проблеми з отриманням належних соціальних гарантій, а також якщо дитина є постраждалою чи свідком у кримінальних провадженнях)

дитині буде призначений адвокат чи юрист, який забезпечить представництво її інтересів у суді, за потреби складе необхідні процесуальні документи (позов, заяву, скаргу)

дитина підозрюється у скоєнні правопорушення

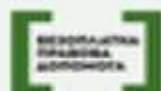

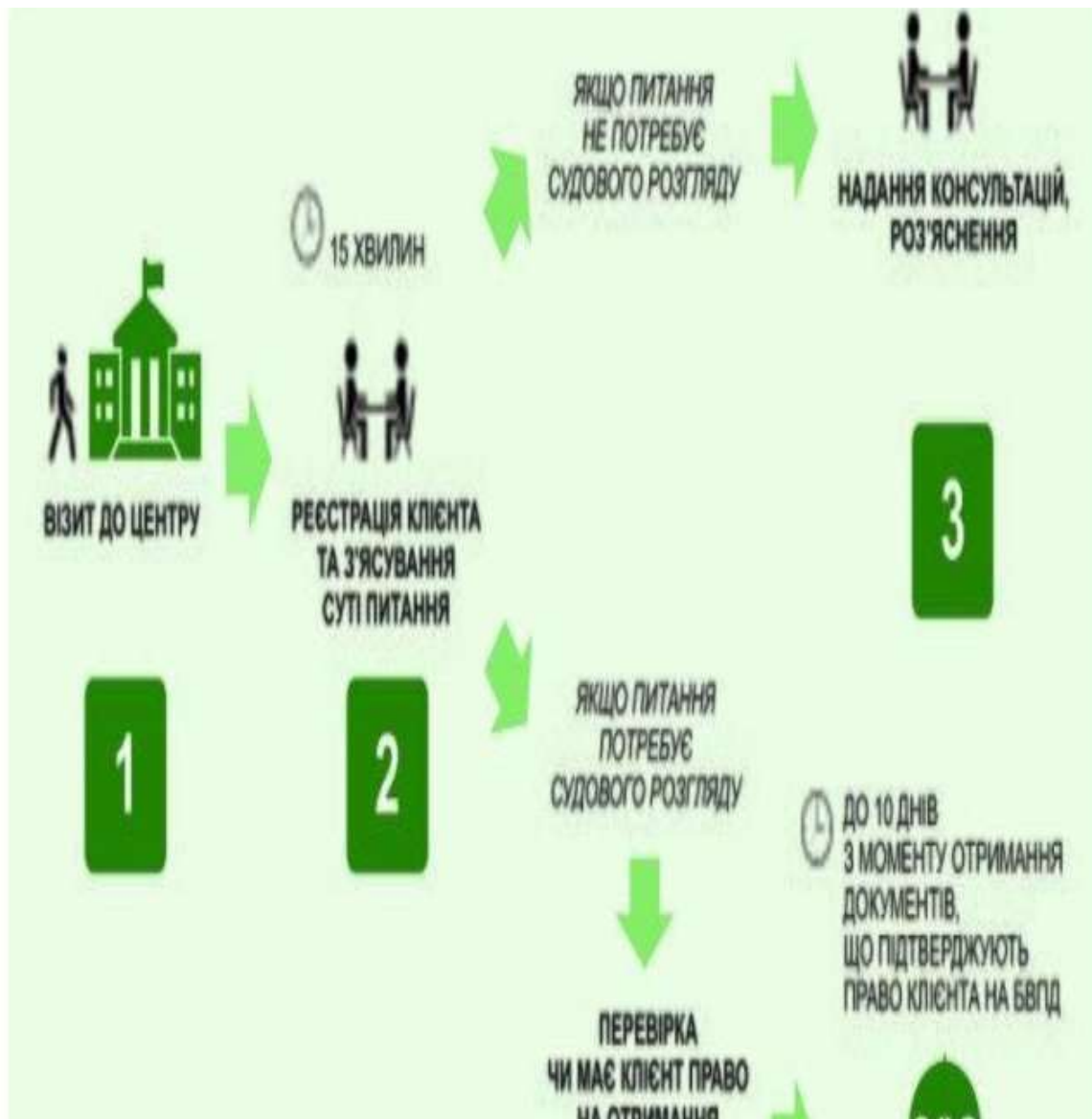
дитині буде безоплатно призначений адвокат, який забезпечить її захист від обвинувачення

ЄДИНИЙ КОНТАКТ-ЦЕНТР
[0 800 213 103]

цільдобово • безкоштовно у межах України

[www.legaid.gov.ua]

Висновок.

Питання участі дітей у збройних конфліктах не втрачає своєї актуальності протягом багатьох століть. Безперечно, у сучасних реаліях особливе місце в системі захисту прав і свобод дитини посідає ефективна правова база щодо захисту прав і свобод дитини.

Важливим напрямом діяльності нашої держави у сфері захисту прав дитини є покращення чинного законодавства, ратифікація конвенцій, у тому числі імплементація норм міжнародного права.

Універсальним міжнародним стандартом забезпечення прав дитини як у мирний час, так і під час воєнного стану є Конвенція ООН про права дитини.

Положення законодавства України щодо забезпечення прав дитини та механізм їхньої реалізації в цілому відповідають положенням цього міжнародно-правового документа, проте в окремих питаннях, зокрема, в частині вжиття заходів для сприяння фізичному та психологічному відновленню та соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою збройних конфліктів, є потреба у виробленні державної стратегії та механізму реалізації прав дітей під час воєнного стану.

